

A CSALÁS MOTIVÁCIÓ ÉS HATÁSA A KIS- ÉS KÖZÉPVÁLLALKOZÓI SEKTORBAN

*THE MOTIVATIONS AND EFFECTS OF TRICKERY IN SMALL AND
MEDIUM ENTERPRISES SECTOR*

HEGEDŰS MIHÁLY PhD hallgató

Nyugat-magyarországi Egyetem Közgazdaságtudományi Kar,
Széchenyi István Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola

ABSZTRAKT

A válság időszakában növekszik a korrupció, a csalások száma, az ún. „kreatív” eszközök igénybevétele. A tisztességes elveken nyugvó, etikus üzleti magatartás a gazdaság valamennyi szektorában háttérbe szorul; az erkölcsi normák a megélhetési, túlélési kényszer mellett küzdenek az állam kiigazító, beavatkozó szerepével.

A kis- és középvállalkozói szektor jelenlegi helyzete, struktúrája, a tőkehiány, a vállalkozás részvényeinek piaci megítélésére, a hitelek-kölcsönök felvétele kapcsán támasztott követelmények teljesíthetősége a gazdaságban végzett tevékenység általános etikai normáinak megkerülésére kényszeríti a vállalkozások egy részét.

A gazdálkodás fenntartási kényszere az információk, a beszámolók, a könyvekben szereplő adatok valóságtól eltérő korrekciójára ösztönöz; az alkalmazott számviteli értékelési eljárások egy része ellentétes a valódiság, következőesség, egyedi értékelés számviteli alapelvekkel.

A kontrollkörnyezet hiányosságai, a feltárás alacsony valószínűsége a kockázat nélküli csalások elkövethetőségét támogatja.

ABSTRACT

In crisis period corruption, number of trickery and usage of so-called “creative” means increases. The honourable business behaviour based on moral principles is thrust into the background in each sector of economy; the moral norms beside subsistence, surviving pressure struggle with the correcting, intervening role of the state.

The present situation, structure, capital shortage of small and medium-sized enterprises sector, the market judgement of their shares, the achievability of requirements in credit/loan demands force some enterprises to evade general ethical norms of economic activity.

The maintain pressure on operation encourages to distort information, reports, accounting data; some applied accounting valuation methods are contrary with the accounting principles as authenticity, consistency, unique valuation.

The deficiencies in control environment, the low probability of disclosure support the perpetrability of risk-free trickeries.

1. Bevezetés

A válság körülményei között, a gazdaság alacsony növekedésének időszakában is létezhet számos kiútkereső módszer, amellyel az egyes szektorokban meglévő, működést gátló-befolyásoló tényezők feltárára kerülhetnek.

Az egyes módszerválasztásokban a morális elveken nyugvó, etikus üzleti magatartás háttérbe szorul, az erkölcsi normák a megélhetési, túlélési kényszer mellett küzdenek az állam kiigazító, beavatkozó szerepével, amelyben egyúttal jelen van az elnéző, ráhagyó magatartás is. A gazdasági törvényszerűségek ugyan megkerülhetetlenek, a tisztességes piaci magatartás, az etikai normákat betartó gazdálkodás mégis háttérbe szorul, az állam a gazdasági bűncselekmények nem megfelelően hatékony kezelésével az erkölcsi elvárásokat és normákat lazítja, egyúttal teret enged a korrupciónak.

A piac működési zavarait kihasználva egyre növekszik a gazdasági bűncselekmények száma, a politikai hatalom pedig jelentős hatást gyakorol a jog, és a gazdaság összefüggéseire. A gazdasági bűncselekmények elkövetése során az életszínvonalal összefüggő szükségletek mellett előtérbe kerülnek a tiltott tevékenységekkel, kilátástalan helyzetekkel kapcsolatos motivációk.

A válságból történő kiútkeresések sajátossága, hogy az eltérő motivációkból adódóan megoldásként számos olyan intézkedés is kipróbálásra került, amellyel látszólagos eredmények születtek. A kutatás szerint gazdasági bűncselekmények elemzése elősegíti az elkövetett bűncselekmények felismerését, mozgatórugóik megértését.

A bizalom, etika és adómorál, a csaláslélektan megközelítései számos aspektusból indulhatnak ki; dolgozatom a kis- és középvállalkozói szektorban egy lehetséges részterületet, illetve annak egyes összetevőit vizsgálja, terjedelmi megkötések miatt részeredményeket közlök.

2. A kutatás fő kérdése, hipotézis

Kutatásom a könyvvizsgálói értékhatár emelés kapcsán a „Válság tanulsága” című Zöld Könyvre adandó válaszok megfogalmazása kapcsán készült, amely során választ kerestem arra a feltételezésre, hogy a kvv szektorban jelentős arányt képviselő kis-és mikrovállalkozások eredményessége miért nem biztosítja a gazdaság teljesítőképességének fokozását.

A kutatás további hipotézise, hogy

- a feldolgozóipar alacsony részarányt képvisel a gazdaság teljesítményéből,
- a kereskedelmi, szolgáltatási tevékenység előtérbe kerülésével a hozzáadott érték alacsony színvonalú.

A tanulmányban továbbá azon feltételezések érvényességét vizsgálom, hogy a vállalkozók adózással kapcsolatos véleménye, magatartása összefüggésben van-e a bizalom és etika csökkenésével.

Az adózási fegyelem összefügg-e az adótörvények gyors változásával, a kis-vállalkozások szerkezetével, a liberalizált vállalkozásalapítással.

3. Anyag és módszer

Elemzésem alapját a 2010 és a 2011. évi évi társasági-adó bevallás képezi, amely a magyarországi székhellyel rendelkező társas vállalkozások által benyújtott, 1029. számú társaságiadó-bevallások összesített adatait tartalmazza.

Az országos adatok tekintetében szintén a rendelkezésemre álló központi statisztikai adatokat használtam fel. Az adatsorban 348.623 kettős könyvvitelt vezető vállalkozás a 1029-es bevallás alapján felépített 600 változó és tulajdonsága került definiálásra. Az adatokat az IBM SPSS statisztikai programcsomag 19-es verziójával, egy és többváltozós módszerekkel elemeztem, jelent tanulmányban az összegzést közlöm.

A kutatás továbbfolytatásaként a bizalom, adómorál, etika egyes összetevőit vizsgáltam a kv. szektoron belül. A 2010. február 02. és 2012. szeptember 05. között 2 részletben lezajlott felmérés során nem reprezentatív, mérlegfőösszeg, a jegyzett tőke, az értékesítés nettó árbevétele alapján kiválasztott 400 gazdasági társaságnak, illetve 100 fő dél-alföldi egyéni vállalkozónak küldtem ki kérdőívet. Az 500 db kiküldött kérdőívből 302 db válasz érkezett vissza, az értékelhető kérdőívet 5 fokozatú Likert skála szerint dolgoztam fel.

4. Eredmények

4.1 A működést gátló tényezők

A vállalkozások számának alakulása, gazdasági társaságok liberális alakítása lehetősége és működése egyenes következménye a gazdaság jelenlegi állapotának.

Az 1. táblázatban bemutatott adatok szerint 2009-re 1.686 ezerre nőtt a vállalkozások száma, amelyben jelentős mennyiségben jelentek meg a tőke nélküli garázdavállalkozások, a kényszervállalkozók, az adócsalási célra létrehozott társaságok. Jelentősen nőtt az egyéni vállalkozások száma, amely növekedés többnyire a kényszervállalkozókból, az ügynöki és egyéb munkaviszonyok átrendeződésből ered. A korlátolt felelősségű társaságok a liberalizált társaságalapítási lehetőséggel élve tőkeszegényen jöttek létre, jegyzett tőkéjük az alapítás napján elfogyott, további működésüket a szürkegazdaságban megtermelt jövedelmekből finanszírozták. Az egyes családi vállalkozás keretében megalakított gazdasági társaságok több mint 10%-nak éves nettó árbevétele nem haladja meg az 500. e Ft-ot, saját tőkéjük nincs, hitelfelvételre nem jogosultak, támogatást igényelni nem tudnak, az adóregisztrációs eljárás során nem feleltek meg, azaz már a megalapításuk napján

működésképtelenek. A kvv szektor torz szerkezetét jelzi, hogy 2012-ben több mint 38 ezer vállalkozás került felszámolási eljárás alá.

1. táblázat: Regisztrált gazdasági szervezetek száma
1.table: Number of registered economic organizations

Gazdálkodási forma	2008.	2009.	Változás	
	december 31.	december 31.		%
Társas vállalkozás	561 424	579 821	18 397	3,28
Ebből: gazdasági társaság	515 369	533 232	17 863	3,47
Egyéni vállalkozás	1 000 022	1 012 770	12 748	1,27
Ebből: vállalkozói igazolvánnyal rendelkező	400 308	372 786	-27 522	-6,88
mezőgazdasági őstermelő	325 360	344 859	19 499	5,99
Vállalkozás összesen	1 561 446	1 592 591	31 145	1,99
Költségvetési és társadalombiztosítási szervezet	13 674	13 321	-353	-2,58
Nonprofit szervezet	79 062	80 332	1 270	1,61
MRP-szervezet	117	107	-10	-8,55
Gazdasági szervezetek összesen	1 654 299	1 686 351	32 052	1,94

Forrás: Statisztikai Tükör, IV. évfolyam 43. szám 2010. március 22. (KSH, 2010/a)

2. táblázat: Működő vállalkozások száma gazdálkodási forma szerint
2.table: Number of operating companies according to economic forms

Gazdálkodási forma	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Korlátolt felelősségű társaság	114 112	163 475	173 393	183 920	206 333	222 289	239 673
Részvénytársaság	3 336	3 388	3 457	3 536	3 728	3 817	3 898
Szövetkezet	3 954	3 080	2 784	2 466	2 318	2 185	2 152
Jogi személyiségű társas vállalkozás	124 031	173 661	183 830	194 324	217 127	233 280	250 958
Közkereseti társaság	5 970	5 535	5 309	4 950	4 625	4 299	4 027
Betéti társaság	134 169	155 325	156 942	152 243	146 345	137 136	129 165
Jogi személyiség nélküli társas vállalkozás	141 041	161 122	162 571	157 529	151 345	141 829	133 989
Társas vállalkozás	265 072	334 783	346 401	351 853	368 472	375 109	384 947
Egyéni vállalkozás	360 075	372 973	351 745	336 205	332 918	313 887	311 733
Vállalkozás összesen	625 147	707 756	698 146	688 058	701 390	688 996	696 680

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qvd002b.html

A 2. táblázat szerint a KSH adatai alapján a működő vállalkozások* száma 2010. évben 696 680, ebből 384 947 a társas vállalkozások száma. A regisztrált és a működő vállalkozások száma közötti eltérés jelzi, hogy a gazdasági társaságok jelentős része alkalmazottat nem foglalkoztat, árbevétele nincs, azaz gazdasági tevékenységet nem folytató vállalkozás.

3. táblázat: Működő vállalkozások száma létszám-kategória szerint
3.table: Number of operating companies according to employment category

Létszám-kategóriák	2000	2005	2006	2007	2008	2009	2010
1– 4 fő		631 831	621 682	613 649	626 793	620 029	626 631
5– 9 fő	34 620	40 514	41 143	39 954	39 560	37 073	37 857
10– 19 fő	16 407	18 648	19 036	18 461	18 853	17 202	18 067
20– 49 fő	9 442	10 859	10 352	9 982	10 073	9 076	8 613
50–249 fő	5 350	4 980	5 010	5 088	5 157	4 746	4 640
250 fő és felette	1 088	924	923	924	954	870	872
Vállalkozás összesen	625 147	707 756	698 146	688 058	701 390	688 996	696 680

Forrás: http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_eves/i_qpg001.html

A 3. táblázat szerinti működő, új, valódi, megszűnő vállalkozások adatai jelzik a kkv szektor működését, amely egyúttal az egyik problémája a gazdaság jelenlegi állapotának.

A működő vállalkozások közel 90%-a foglalkoztat 1-4 fő között, amely a foglalkoztatás területén mikro-vállalkozások aránytalanul nagy számát mutatja, s rámutat egyúttal a kényszervállalkozások nagy számára is. A 2010-es társasági adó bevallás elemzése során a 348.623 társasági adóbevallást benyújtó vállalkozásból 7.053 gazdasági társaság (az összes társaság 2%-a) foglalkoztat csak 250 fő felett. A mikrovállalkozás jellemzően 1-4-fő közötti alkalmazotti létszámot foglalkoztatnak, minimálbéren jelentik be munkavállalóikat, osztalékot nem vesznek ki, árbevételeik egy részére bevételi számlát nem állítanak ki, a munkabérek egy részét nem a gazdálkodás tevékenységének érdekében elszámolható költségszámlák felhasználásával fedezik. Az adóbevallás elemzése során kapott adatokat összehasonlítva a statisztikai hivatal adataival, megállapítható, hogy 36.324 társaság nem nyújtott be a megadott határidőig társasági adóbevallást. Éves beszámoló beadásának elmulasztása tekintetében ez az arány jelentősebb, a cégbírószági adatok alapján meghaladja a 82 ezres db számot. A társaságok egy része nem tesz eleget sem beszámolási, könyvvizsgálói, sem könyvvizsgálói kötelezettségének, amelynek az elmúlt időszakig szinte semmilyen büntetőjogi következménye nem volt.

* Egy adott évben működő vállalkozásnak tekintünk egy vállalkozást, ha az év folyamán volt árbevétele, vagy foglalkoztatottja.

A szabályozások gyakori változása, a bűncselekmények felderítése, egymásnak ellentmondó, sokszor nem megalapozott ítéletek, a végrehajtások gyengeségei miatt az adócsalók a felelősségre vonást javarészt elkerülik.

A vállalkozások, a tranzakciók, a kapcsolatok számának növekedése, az informatikai felkészültség hiánya, az eltérő adatbázisok használata, a gyakran változó jogszabályok, az ellenőrök felkészültsége, a szakmai és ellenőrző szervezetek közös fellépésének hiánya sem kedvezett a feltárás hatékonyságának.

4.2 A növekedés gátló tényezők

Szirmai (2008) szerint a kkv. szektor egyes szereplői a magas adó és társadalombiztosítási terheket, az állami szabályozottság kiszámíthatatlanságát, a mikro vállalkozások jellegéből adódó tőkehiányt, az ellenőrzés gyenge voltát, és a következménynélküliséget tartják a szektor növekedését gátló tényezőnek. Saját kutatásom rámutat arra, hogy az egyes szektorbeli szereplők eltérően ítélik meg a növekedést gátló tényezőket, a válságban növekszik az állami szabályozás kiszámíthatóságára való igény, a tisztességtelen adóelkerülők versenyből történő kizárására, növekszik az igény az ellenőrzésre, az adóelkerülők büntetőjogi és anyagi felelősségre vonására.

A mikrogazdálkodói beszámoló készítés lehetőségével az átláthatóság tovább csökkenhet, a könyvvizsgálati értékhatár emeléssel, az önkormányzati könyvvizsgálati kötelezettség megszűnésével az ellenőrzések tovább szűkülnek, egyre kevesebb vállalkozás gazdálkodása marad átlátható, amely a kkv. szektor egészére nézve tisztességtelen versenyhez, a tisztességes adózók magasabb adóterheléséhez vezethet.

Kutatásunk azt támasztja alá, hogy a kormányzati szándék ellenére az adminisztrációs terhek nem csökkentek, az állam ellenőrzési törekvéseinek kiszélesítése miatt növekedett az egyes bevallások adattartama. A saját tőke- és hitelhiány, a meglévő személyi jellegű ráfordítások adóterhei miatt, a magyar gazdaságban tovább él az adóelkerülési hajlandóság, az adóterhek a feketegazdaság növekedéséhez vezetnek, a gazdasági reformok helyett alkalmazott vállalati különadók rombolólag hatnak az adómorálra.

A tisztességtelen versenytársak kizárása a gazdasági folyamatokból ezideig nem sikerült, az adatbázisok széttagoltak, a rendszerek összekapcsolása nehézkes, a szinte következmény nélküliek. A globális válság jelentős csapást mért a mikro- és a kisvállalkozókra, mivel vállalkozásuk szerkezetéből, tőkeerejéből adódóan nem képesek sem saját magukat fenntartani, sem a gazdaság növekedésének alapfeltételeit biztosítani.

Az adórendszerben bekövetkezett 2011-2012 évi részleges paradigmaváltás nem hozta meg a kívánt eredményt. A közteherviselés súlypontja eltolódott a különadók, a fogyasztási adók felé, az arányos közteherviselés elve alapján egyes szektorok jövőbeni beruházása és a jövedelemtermelő képessége megkérdőjeleződik.

A belső fogyasztás növekedése kecsegtetett ugyan azzal a reménnyel, hogy a kis- és középvállalkozások megerősödése révén új lendületet kaphat a gazdaság, de ez idáig az nem következett be, a munkahelyvédelmi akciótervek értékelhető eredményei még nem érzékelhetőek.

4.3 A rejtett gazdaság és az adómorál

A rejtett gazdaság, adómorál, adócsalás és adóigazgatás témakörében már a 2000-es évek elején számos elemzés született.*

Semjén et [2001] kutatásának összefoglalójában a gazdasági szereplők rejtett gazdasággal kapcsolatos döntéseit az alábbiak szerint foglalja össze:

„Egy ilyen kormányzati politika kialakításakor figyelembe kell venni, hogy a gazdasági szereplők rejtett gazdasággal kapcsolatos döntéseit alapvetően az alábbi tényezők befolyásolják:

- adóráta nagysága;
- legális tevékenységből elérhető jövedelmek várható nagysága;
- adóellenőrzés gyakorisága (a feltételezett lebukási valószínűség nagysága);
- adócsalás büntetésének szigorúsága; és
- az adócsalással kapcsolatos morális költségek nagysága (az adómorál erőssége).”

Nagy (2009) a felfedezések valószínűségét emeli ki a jövedelemeltitkolás okai közül, ugyanakkor a magas átlagos adóterhelést is az adóeltitkolás egyik fő kiváltó tényezői közé sorolja.

A jövedelemeltitkolás terjedését társadalmi-szociológiai okok mellett pszichológiai, adórendszeri, ellenőrzési rendszerek hiányosságai is befolyásolják.

A vállalkozások egyre növekvő száma nem teszi lehetővé, hogy a mindenkori kormány hatékony ellenőrző rendszert működtessen, ezért szükséges lenne a vállalkozók számának csökkentése, a kényszervállalkozások megszüntetése, amely munkaerő felesleget a kkv szektor többi szereplője nem tud alkalmazni.

A PWC (2009) felmérése alapján a gazdasági bűncselekmények között vezető szerepet foglal el a vesztegetés és a korrupció, a lopás és hűtlen kezelés, a pénzügyi, számviteli adatok meghamisítása.

Nagy (2011) szerint a feketegazdaság és a láthatatlan jövedelmek elleni harc csak úgy lehet eredményes, ha először a kiváltó okokat szüntetjük meg

A csalás elkövetésének vizsgálata során rendszerint három tényező figyelhető meg.

A csalások 35-40%-a valamilyen motiváció hatására következik be.

A motiváció azt a késztető erőt jelenti, amely valamilyen tevésségre, nem tevésségre vagy tőrésre sarkall.

---

* Semjén András – Szántó Zoltán – Tóth I. János Adócsalás és adóigazgatás Mikroökonómiai modellek és empirikus elemzések a rejtett gazdaságról, Financial Shenanigans (Schilit, 2002) és The Financial Numbers Game: Detecting Creative Accounting Practices (Mulford & Comiskey, 2002)

A gazdasági bűncselekmények elkövetőinek motivációja sokféle lehet, alakítja az életszínvonallal összefüggő szükségletek, a tiltott tevékenységek és egyéb kilátástalan helyzetek. Az életszínvonallal összefüggő motiváció lehet a kialakult, megszokott színvonal fenntartása, egyes célok megvalósítása (ház, gépkocsi, utazás, ékszervásárlás, műtét).

Az elkövetőket motiválhatja a tiltott tevékenységekből történő gyors meggazdagodás lehetősége, amely jellemzően a szerencsejáték, a drogfogyasztás, a fogadás, a prostitúció kapcsán merülhet fel.

Kilátástalan helyzetek közé sorolhatjuk a devizahiteles tartozásait, a korábban felvett kölcsönök visszafizetésének kényszerét, a rezsitartozásokat, a gyermek taníttatását, a munkahely elvesztéséből adódó anyagi és erkölcsi kényszerek összességét.

Kutatásom alapján ide sorolom a költségvetési csalásokat megelőző motivációkat.

A beszámolóval kapcsolatos csalások vizsgálata során a tőke- és hitelszerzés mellett a munkahely elvesztésétől való félelem mellett a kényszerműködésből adódó költségcsökkentés (minimálbéren történő bejelentés, fekete foglalkoztatás) jelentős szerepe volt kimutatható.

Egyes országokban (pl. Finnország) a magas adóterhelés ellenére „szeretnek adót fizetni”, míg hazánkban (és általában a közép-európai régióban) az adóelkerülésben nem találnak kivételt.

A csalás megvalósításában 30-40% a lehetőség megteremtődésével arányos.

A lehetőséget a folyamatba épített, belső és külső ellenőrzések színvonala adja.

Az ellenőrzés gyengeségei összefüggésben vannak a vállalati kultúrával, szervezettséggel, a gazdasági tevékenység fizetési kultúrájával, moráljával, készpénzigenyével, az adótörvények változásával.

Az alkalmas lehetőség foglalja össze azokat a külső feltételeket, amelyek révén az elkövető a haszon és kockázat összevetésével, a szervezet belső működésének biztonsági réseit kihasználva elkövesse a csalást.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal 2011-es tájékoztatása szerint a NAV teljes kintlévőség 2.270 milliárd forint volt, amely rámutat arra az alapvető hiányosságra, hogy a bevallott adók és járulékok több mint 20% nem folyt be a költségvetésbe és 8-10%-nak behajtása pedig soha nem fog megtörténni.

Az adóeltitkolás 2.500 milliárd forintra tehető, míg a rejtett gazdaság mértéke kb. 6500 milliárd forintra, amely a GDP 22-25%-a.

Az adóterhelés az elmúlt években az általános forgalmi adóra terhelődik, ezen adónemben történik világszerte a legnagyobb csalás.

A láncügyleteket csak felkészült, nyelveket beszélő ellenőr kiépített, nemzetközileg összekapcsolt rendszer működtetésével tudja ellenőrizni.

A gazdaság jelenlegi állapotában a vállalkozások jelentős számban kényszervállalkozók, akiket a kritikus a tőke és hitelhiány, a magas adó és járulékkötelezettség az adóelkerülésre ösztönöz, a kevés számú befizetőre pedig jelentős terheket ró.

A Büntető Törvénykönyv. 2012. január 1. napjától hatályos új tényállása* a költségvetési csalás fogalom bevezetésével növelni kívánja egyes szankciókat, bízva annak visszatartó hatásában vált ki.

A szándék szerint ez által növekszik az adó befizetési hajlandóság, csökken az adóelkerülési szándék

Lukács [2011] szerint a pénzügyi válságért a piacgazdaság valamennyi szereplője, hitelintézetek, tanácsadók, kormányok, auditorok, sőt maga a lakosság is felelős, ezért valamennyiünk közös felelőssége a csalások kiszűrése.

Magyarország mozgásterét, versenyképességét rontja, hogy a gazdaságát súlyosan érintő nemzetközi pénzügyi, gazdasági válság mellett egyre nagyobb teret nyer az erkölcsi válság**.

A rendszerváltozást követő időszak jellemzője a bizonytalanság, bizalmatlanság, az alkalmazkodási kényszer a gazdasági környezet változásaihoz.

A rendszer küzd a kiútkeresés hibáival, a globalizáció okozta változásokkal, a megelőző rendszer örökségeivel.

A visszaélések felderítése jellemzően a véletlennek köszönhető, tudatos vállalati kultúra kiépítés, belső és egyéb ellenőrzési tevékenység nem történt, a külső ellenőrzések (könyvvizsgálat) az elmúlt években pedig a legfertőzöttebb szektorban leépítésre kerültek.

5. Összegzés, következtetés

Az etika, bizalom és az adómorál egymással összefüggő, egymásra ható fogalmak, a gazdaság és az erkölcs viszonylatában pedig további kérdés a gazdasági tevékenység erkölcsi normáinak létezése. A gazdasági bűnözés világszerte súlyos problémaként jelentkezik

A vállalkozások versenyképességét szűkítheti az etikai szabályok kikerülése, ugyanakkor a gazdasági tevékenységük során nem a vállalkozás érdekében felmerülő költségeket rögzítenek a könyvekben, a beszámolókat a valóságtól eltérően alakítják ki, a korrupció széles eszköztárát előny megszerzésre vagy fennmaradásuk érdekében felhasználják fel.

A gazdasági bűnözés áldozatául esett vállalkozások, és az általuk okozott veszteségek a válság hatására számottevően növekedtek.

A beszámolókkal kapcsolatos bizalomvesztést ellenőrzéssel, szigorú következményekkel vagy transzparenciával helyre lehet-e állítani.

---

* 2011. évi LXIII. törvény

** Bokros Lajos 2006. december 15. nyilatkozatában használja először a pénzügyi, gazdasági, erkölcsi válság összefüggést.

A kutatásom szerint bizalmat önmagában a Büntető Törvénykönyv szigorítása, új tényállások megjelenése, jogszabályok által történő etikus magatartás kikényszerítése, standardok alkalmazása nem állítja helyre.

A kutatás azt támasztja alá, hogy az adóelkerülés kiváltó okait szükséges megszüntetni, ugyanakkor erősíteni kell a megelőzés, az ellenőrzés, a bizalom szerepét. A vállalkozásoknak folyamatosan újra kell értékelniük a visszaélések kockázatát, partnereikkel történő kapcsolatát, saját szervezeti kultúráját.

A bizalmat a vállalkozásoknál alkalmazott etikai kódex mellett a compliance programot támogató vállalati kultúra, a hatékony ellenőrzés, a következetes felelősségre vonás együttesen teremtheti meg.

IRODALOMJEGYZÉK

1. Lukács (2011): A könyvvizsgálói szakma felelőssége és feladatai a pénz és tőkepiaci szereplőkkel szemben megrendült bizalom helyreállításában Magyar Pénzügyi és Tőzsdei Almanach 2011)
2. Hegedüs M (2012) A kisvállalkozói attitűd sajátos vonásai.
Könyvvizsgálók lapja 2012. I évfolyam 7-8 szám 10-12 pp.
3. Nagy I Z (2009) A kifizetés akadályai Figyelő 2009 34. szám. 20-22 pp.
4. Nagy I Z (2011) A jövedelemeltitkolás okai, következményei és visszaszorítási lehetősége különös tekintettel Magyarországra Óbudai Egyetem Kiadvány 2011
5. PricewaterhouseCoopers (2009) Globális gazdasági bűnözés
http://www.pwc.com/en_HU/hu/publications/assets/PwC-GlobalEconomicCrimeSurvey-HU2009-HU-OK.pdf
6. Semjén et (2001) Elemzések a rejtett gazdaság magyarországi szerepéről
MTA KTK és TÁRKI közös kutatási program Budapest, 2001. február
7. Szirmai Péter et (2008): A KKV-k növekedése empirikus megközelítésben. Fejlődés és növekedés a KKV-k világában, gátló és segítő tényezők empirikus megközelítésben. Tanulmány. Budapest.